

«ایران» در گفت‌وگو با کارشناسان مهم‌ترین چالش‌های سیاست خارجی در سال جدید میلادی را به بحث گذاشت

2025 هم فرصت هم تهدید

سیاست خارجی

رضا عدالتی پور
روزنامه‌نگار

سال ۲۰۲۵ امروز در شرایطی آغاز شده است که موضوعات مهم و پیچیده‌ای در حوزه سیاست خارجی پیش روی ایران قرار دارد. پرونده‌های حل نشده قبلی در کنار مسائل جدید و شگفتی‌ساز که متأثر از روابط قدرت‌های بزرگ و تحولات منطقه روزه‌های سرنوشت‌سازی را برای ایران به همراه خواهد داشت. این مهم بهانه‌ای شد تا در گفت‌وگو با جمعی از اساتید دانشگاه، صاحب‌نظران و خبرگان سیاست خارجی و روابط بین‌الملل «مهمترین موضوع سیاست خارجی ایران در سال ۲۰۲۵» را مورد واکاوی

قرار دهیم. برآیند این گفت‌وگوها مؤید این مطلب است که جهان متأثر از دولت ترامپ که کمتر از ۳ هفته دیگر ساکن امور کاخ سفید را برعهده خواهد گرفت در کنار جنگ اوکراین، پرونده هسته‌ای، تحولات منطقه و آینده روابط با همسایگان و چین از جمله مهم‌ترین موضوعاتی است که هرکدام به نوبه خود تأثیر بسزایی بر مسیر روابط خارجی ایران خواهد داشت. در این بین تصارب آرا و اختلاف دیدگاه کارشناسان پیرامون ضرورت تجدیدنظر در سیاست‌های منطقه‌ای یا تداوم آن، مدل مواجهه با دولت ترامپ، موضع ایران در قبال آینده جنگ اوکراین، نحوه مدیریت رابطه با سوریه پس از اسد و نگاه به شرق بر پیچیدگی تصمیمات و اتخاذ راهبرد کلان در این عرصه افزوده است. اما آنچه به عنوان دال

سال آتش افروزی بیشتر رژیم صهیونیستی

منطقه غرب آسیا بوده است و همچنان ابعاد و دامنه‌های آن ادامه دارد. این در حالی است که تصور می‌شود با توجه به تغییرات سیاسی در ایالات متحده آمریکا، رژیم صهیونیستی امکان بیشتری را برای مداومت بر رویکرد خشونت‌آمیز خود به دست آورد و کانون بحران و تنش از سوی مقام‌های این رژیم همچنان شعله‌ور باقی باشد. این چشم‌انداز تیره نباید از چشم کشورهای منطقه دور بماند. غلبه بر این آتش افروزی و برقراری آتش‌بس در فلسطین و سایر نقاط می‌تواند تا حدی از گسترش دامنه بحران جلوگیری کند و این ممکن نمی‌شود مگر از طریق توجه به رویکرد همکاریانه و تقویت مناسبات ذیل منافع مشترک میان این کشورها. هم کشورهای منطقه و هم جامعه جهانی باید با نگاهی مسئولانه‌تر و فعالانه‌تر در برابر خط تنشی که تل‌آویز در منطقه ایجاد کرده، بایستند و یک سازگار اجرایی در پیش گیرند که فربه‌گیر اقدامات این رژیم باشد.

ضرورت کنشگری سریع ایران در منطقه

نحوه مواجهه با دونالد ترامپ و سیاست‌های او در موضوعات پرونده هسته‌ای، تحولات منطقه‌ای و پیمان ابراهیم در کنار تحولات جاری سوریه و آینده این کشور، مهم‌ترین موضوعاتی هستند که دستگاه دیپلماسی و برنامه سیاست خارجی ایران در سال ۲۰۲۵ باید برای آن وقت بگذرانند. بروز تغییرات سیاسی در هیأت حاکمه آمریکا و روی کار آمدن دونالد ترامپ، تحولی است که ابعاد برآمده از آن به طور ویژه از سوی جمهوری اسلامی و دیگر کشورهای جامعه بین‌الملل دنبال می‌شود؛ امری که حتی در جبهه کشورهای همسو و بعضاً متحد ایالات متحده دیده می‌شود. این وضعیت به منزله این است که ایران در جهان ۲۰۲۵ تنها نیست و به نوعی کشورها در انتظار یا در حال آماده‌سازی خود برای ایستادگی در برابر تبعات تصمیمات ترامپ هستند. به این مفهوم که جهان متوجه این امر مهم شده است

حسین قریبی
دبیرمات بلندپایه
وزارت امور خارجه

رفع تحریم‌ها و مدیریت تله‌های عبری

با توجه به شدت گرفتن تنگناهای معیشتی و ناترازی‌های آزاددهنده و تشدیدشونده در بخش‌هایی مانند تأمین انرژی کشور، مهم‌ترین مسأله ایران و ایرانیان در سال ۲۰۲۵ مسأله اقتصاد خواهد بود آن هم نه در نحوه فهم کلیات انتزاعی یا به عکس، سیاست‌های جزئی‌تر مانند کیفیت صادرات نفت به چین یا ادعای وجود ظرفیت صادرات چند میلیارد دلاری صیفی جات به همسایگان، بلکه مهم‌ترین موضوع که مطالبه اصلی جامعه، نظام و دولت چهاردهم هم هست، افزایش ثروت ملی و درآمد سرانه است. شاخص افزایش سریع درآمد سرانه مردم می‌تواند ارتباط مستقیم با ارتقای سطح رفاهیت عمومی برقرار کند. با این مقدمه، به‌صورت طبیعی مهم‌ترین مسأله خارجی دولت، رفع تحریم‌ها و محدودیت‌های تجاری کشور، جلب سرمایه و مشارکت خارجی و به همین ترتیب لاجرم مدیریت روابط با دولت دوم ترامپ برای حصول این اهداف خواهد بود. در فرآیند پویای روابط جمهوری اسلامی ایران و آمریکا، مجموعه اروپا بویژه سه دولت آلمان، فرانسه و انگلیس، چین، ژاپن و هند در کنار عربستان و امارات متغیرهای تأثیرگذار هستند. روابط با اروپا بویژه یکی از نقاط لطف سیاست خارجی ایران در این دوره خواهد

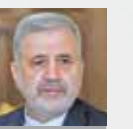

بهرام قاسمی
سخنگوی سابق
وزارت امور خارجه

سال ۲۰۲۵ آغاز دوره سرنوشت ساز ایران و اروپا

در آستانه سال ۲۰۲۵ میلادی گویی نگاه ما ایرانیان و بخشی از جهان، به پرونده هسته‌ای و باز آمدن قریب الوقوع دونالد ترامپ و چگونگی ارتباط ایران و سه کشور اروپایی و ایالات متحده دوخته شده است. این انتظار و نگاه در دنیای در هم تنیده و پاره پاره، پر بخشی از بازار و فعل و انفعالات ایران و جهان آثار آشکار و پنهانی دارد. سالی که رفت و سال‌های پیش از آن روابط ایران با این سمت جهان، بویژه بعد از اولین ورود ترامپ به کاخ سفید و صدارت آکنده از بلشوی تاریخی او شکل دیگری به خود گرفت. در مرحله بعد با هم افزایی عوامل داخلی و بیرونی متعاقب آن، روابط ایران و اروپا بویژه در دولت سیزدهم روندی نزولی و کاهنده به خود گرفت و تماس و گفت‌وگوها و نشست و برخاست‌های سالیان دوازدهم خاموشی گرایید. تبادلات اقتصادی و فرهنگی و گفت‌وگوهای هسته‌ای رو به سردی نهاد تا جایی که از آن روابط دیرینه که بخش عمده تجارت خارجی ایران و تأمین سرمایه و فناوری و تماس علمی را در خود داشت، چیز زیادی نماند. جای آن روابط را تنش و بیان مواضع نابالسته در تریبون‌های رسمی گرفت و تماس و گفت‌وگوها عمدتاً در کانال‌های ثالث و برای اقدامات انسان دوستانه‌ای مانند آزادی زندانیان طرفین دنبال شد. با زیانه کشیدن آتش جنگ اوکراین و روسیه و بهانه آوردن اروپاییان مبنی بر تجهیز ارتش روسیه از سوی ایران، در کنار ناگهی در حل و فصل پرونده هسته‌ای بدان گونه که می‌اندیشیدند، روابط با اروپا را نامطلوب‌تر کرد و بر خصومت برخی کشورهای آکنده از نخوت این قاره نسبت به ایران افزود. با آغاز به کار دولت جدید ایران علیرغم انتظاری که می‌رفت سران اتحادیه در اقدامی هماهنگ از بیان تبریک و استقبال از دولت جدید به همان بهانه‌های پیشین خودداری و از ارائه هرگونه نشانه‌ای برای حرکت جدید در روابط اجتناب کردند. البته که در سمت دیگر این روابط هم، ایران در پس بحران غرب آسیا و جنایات ضد بشری رژیم اشغالگر و حوادث لبنان و سوریه و غزه، در کنار سفر مقامات سیاسی به اکثر کشورهای عربی، فرستاده‌ای حتی در نازل‌ترین سطح به اروپا نداشت. حتی برای مدت‌ها ایران از داشتن سفیر در سه کشور مطرح اروپایی هم بی‌نصیب است و به این ترتیب هیچ‌گونه دیالوگ و گفت‌وگویی میان دو طرف وجود ندارد. این وضع می‌تواند انجماد کامل روابط تلقی گردد. با نگاهی به روابط ایران و اروپا در سالی که گذشت، آغاز سال ۲۰۲۵ پس سرنوشت ساز و مهم در روابط ایران و اروپا تلقی می‌شود؛ اروپایی

نحوه مواجهه با دونالد ترامپ و سیاست‌های او در موضوعات پرونده هسته‌ای، تحولات منطقه‌ای و پیمان ابراهیم در کنار تحولات جاری سوریه و آینده این کشور، مهم‌ترین موضوعاتی هستند که دستگاه دیپلماسی و برنامه سیاست خارجی ایران در سال ۲۰۲۵ باید برای آن وقت بگذرانند. بروز تغییرات سیاسی در هیأت حاکمه آمریکا و روی کار آمدن دونالد ترامپ، تحولی است که ابعاد برآمده از آن به طور ویژه از سوی جمهوری اسلامی و دیگر کشورهای جامعه بین‌الملل دنبال می‌شود؛ امری که حتی در جبهه کشورهای همسو و بعضاً متحد ایالات متحده دیده می‌شود. این وضعیت به منزله این است که ایران در جهان ۲۰۲۵ تنها نیست و به نوعی کشورها در انتظار یا در حال آماده‌سازی خود برای ایستادگی در برابر تبعات تصمیمات ترامپ هستند. به این مفهوم که جهان متوجه این امر مهم شده است

علیرضا عنایتی
سفير ایران در
عربستان سعودی

رحمن قهرمانپور
کارشناس مسائل
استراتژیک

حسین آجرلو
پژوهشگر ارشد
انديشکده
هسته‌ای

امید اکبری
کارشناس مسائل
اروپا

ایران برای یکسپرد مؤثر سیاست خارجی و دست‌یابی چشم‌هزینه به منافع خود، نیازمند ترسیم یک تصویر مطلوب از اهداف و آرمان‌های خود است. در شرایط فعلی و پس از تحولات ماه‌های گذشته به نظر می‌رسد در چشم‌انداز پیش رو در سال جدید میلادی هر چه این تصویر با اتکا به ابزارهای اقتصاد، فرهنگ و آموزش بهتر ترسیم شود، پیگیری منافع و در نتیجه ارتقای جایگاه و پرستیژ بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران کارآمدتر خواهد بود. ایران با تصویرسازی دقیق و ارائه یک روایت ثبات‌آفرین و نه مخمل‌نظم بین‌المللی از کنشگری خود می‌تواند مسیر دستیابی و تأمین منافع ملی را به شکلی حداکثری هموار کند. در مسأله هسته‌ای و مذاکراتی که در این چهارچوب پیگیری خواهد شد نیز مجموعه‌ای از اقدامات توسط دستگاه دیپلماسی، رسانه‌ها و کنشگران مدنی در همین راستا

ترکیب یاران کنونی ترامپ و حذف مریخ ضدایرانی و افزودن عناصر بعضاً متعادل و بعضاً تندروتر، راه برای هر دو وجه تندروی و مصالحه با ایران باز نمانده است

بازآفرینی سیاست خارجی نیازمند یک تصمیم راهبردی و قاطع است

طرح‌های وارداتی ترامپ به خاورمیانه احتمالاً مهم‌ترین موضوعی است که ایران در سال ۲۰۲۵ در سطح منطقه با آن مواجه خواهد شد

مهم‌ترین مسأله خارجی دولت، رفع تحریم‌ها و محدودیت‌های تجاری کشور، جلب سرمایه و مشارکت خارجی و به همین ترتیب لاجرم مدیریت روابط با دولت دوم ترامپ برای حصول این اهداف خواهد بود

چنانچه پرونده خاورمیانه زمانبر نشود، مدیریت آن در کاخ سفید بر عهده اسرائیل قرار خواهد گرفت

